СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 188. Джерзи Сіті, N. Дж., второк, 14. серпня, 1923.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

VOL. XXXI. — No. 188. — Jersey City, N. J., Tuesday, August 14, 1923. — THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ МАЄ ЗАБРАТИ ГОЛОС В УГЛЕВІЙ СПРАВІ

ВАШІНҐТОН, 12. серпня. — Президент Кулидж має порушити на першім засіданню кабінету міністрів питаннє вуглевого страйку.

Ходять вже чутки, що президент має бути дуже рішений проти вуглевого страйку та що він мав уже постановити кинути всю силу федерального уряду проти нього. Він уже відбув в сій справі одну конференцію з Джаном Гемондом, головою федеральної комісії для розсліду вуглевого промислу.

Тимчасом переговори межи твердо-вугольними підприємцями та майнерами будуть тіи далі, і сими днями має відбутися в Ню Йорку дальше чергове засіданнє представників сторін.

ВЛАСТИТЕЛІ КОПАЛЕНЬ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ ЗАЯВЛЯЮТЬ ГОТОВІСТЬ ДО ПЕРЕГОВОРІВ

НЮ ЙОРК, 12. серпня. — У відповідь на загрозу Сайчого Вуглевого Комітету стейту Месечузетс, що він поведе аґітацію за бойкотом вугля на случай, якиб прийшло до вугольного страйку, уряд Товариства Властителів Копалень Твердого Вугля, заявляє публично, що він готов робити все можливе, щоби не допустити до задержання продукції (добування) вугля. Він готов вести переговори з робітничими юніями навіть за такі питання, які після його розуміння до справи не належуть, як, приміром, питаннє замкненої шапи або системи відчекування відтягання юнійних вкладок при виплаті).

ТЕСТАМЕНТ ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНҐА

ВАШІНҐТОН, 12. серпня. — При читанню тестаменту помершого президента показалося, що Гардинґ записав майже весь свій маєток своїй жені.

Маєток його в хвилі смерти обчисляли на яких три чверти міліона долярів.

ВІДСИЛАЮТЬ ІМІҐРАНТІВ НАЗАД

НЮ ЙОРК, 12. серпня. — На грецькім корабли „Константинополь" відплило назад до свого рідного краю 159 іміґрантів, яких американська влада не пустила через переповнені квоти.

Капітан корабля мав великий клопіт з відправленнєм приятелів іміґрантів, які зайшли на корабельний поклад та не хотіли довго вступитися мимо приказів корабельного заряду.

ВІДБИРАЮТЬ ВЯЗНИКАМ ДЕМОКРАТИЧНІ ПРАВА

ОСИНИНҐ, Ню Йорк, 12. серпня. — Заряд стейтової вязниці, відомої загально під назвою Синґ-Синґ, відобрав вязникам право вибирати голосованнєм декотрих вязничних урядників, яке був завів посередний директор вязниці Осборн.

На місце сього вязники будуть мати право предкладати зарядови лісту кандидатів, з котрої заряд буде міг вибрати канцелярийних урядників.

ВІСТИ ПРО СМЕРТЬ З ПРОГИБІЦІЙНИХ АҐЕНТІВ НЕПРАВДИВІ

ҐЕЙЗАРД, Кентакі, 11. серпня. — Принесені сюди одним прогибіційним аґентом вісти, що трох його товаришів впало в приготовану їм „муншайнерами" западню та погибли з їх рук, показуються неправдивими, бо сі, що мали згинути, не лишень вернулися з громадою другими прогибіційними аґентами, але й ще привели домох вязників, що мали займатися в горах варенням горівки.

Межи прогибіційними урядниками та „бутлеґерами" прийшло вправді до битви, але в ній ніхто не поляг. По короткій стрілянині „муншайнери" здалися.

СОЦІЯЛІСТИ РЕОРҐАНІЗУЮТЬ СВІЙ ГОЛОВНИЙ ОРҐАН

НЮ ЙОРК, 12. серпня. — Видавці соціялістичного дневника „Ню Йорк Колл" рішили вложити на ґазету додатковий капітал 150,000 долярів в цїли його збільшення.

Капіталу мають достарчити робітничі юнії, з якими видавці вже увійшли в порозуміннє.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА

ТАМПА, Флорида, 12. серпня. — Недалеко Лейклєнда вилетів зі шин пасажирський поїзд підприємства Атлентик Ковст Лайн.

В катастрофі покалічилося кільканайцятеро людий.

ТРОЄ ЛЮДИ ПОГИБЛО В ЧИКАҐО ЧЕРЕЗ БУРЮ

ЧИКАҐО, 12. серпня. — Підчас страшної бурі, що навістила се місто, погибло 3 людий, а 5 було тяжко ранених.

Буря повиривала дерева, телеґрафічні стовпи і наробила великих шкід.

Межи убитими бурею є Френк Манціні, 28-літний мущина, що вженився пару днів тому. Вийшов він з дому на коротку хвилю, але жінка найшла його аж в трупарни: припускають, що він погиб від електрики, що зійшла на нього зі зірваного проводового дроту.

НОВИЙ СПОСІБ ЛІЧЕННЯ ЧАХОТКИ (СУХІТ)

БОЛТИМОР, Меріленд, 12. серпня. — Др. Боверс, голова шпиталя Франклин Сквер Госпиталь, почав з великими доспіхами лічити чахотку при помочи так званого „альпейського світла". Лїченнє полягає в тому, що недужого виставляють на ділання штучного сонцевого світла, яке має давати дуже сильна електрична машина.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР В МОНТРЕАЛИ

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 12. серпня. — Величезний пожар знищив в середині міста цілий блок домів вартости яких 4 міліони долярів. Пожар повстав у фабриці возів, знищив перекинувся до складу автів телефонової компанії, де знищив 200 автомобілів.

ЧУТКИ ПРО НАПАД КИТАЙЦІВ НА АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

Бюро Райтера доносить з Лондону, що китайські жовніри стріляли оногді на американський корабель „Алис Дадар", як він стояв на котвиці в китайськім порті Фучав. Корабельна сторожа почала відповідати на вистріли та мала вбити трох та ранити вісьмох китайських жовнірів.

МІСЬКА РАДА ВИТАЄ КОЛИШНЬОГО ВЯЗНИКА.

Міська Рада Минеаполиса, Минесота, витала офіціяльно соціяліста Бентона, котрий відсидів довшу кару в федеральній вязниці в Лівенворті за свій спротив війні. Міська рада, в котрій переважають соціялісти, видала приїзджаючому бенкет, на котрому представник ради говорив про гордість з якою місто витає гостя.

Відповідаючи на привитання, Бентон заявив: „Як се случилося пять літ тому назад, то ми всі висіли пині межи небом а землею, завішені на сухім дереві."

ПОВОЛИ ДОГАДУЮТЬСЯ.

Розбираючи причини нестаючого курсу французького гроша, французькі ґазети виводять, що з огляду на те, що внутрішна ситуація Франції не може бути причиною сього явища, мусіло його викликати невдоволеннє світа з французької політики в Рурщині.

ПОПРАВА ПОЛОЖЕННЯ АВСТРІ.

Економічне положенне Австрії значно поправилося. Головною основою поправи має бути усталенне курсу австрійського гроша, а чому головно заслужилося основанне державного банку. В часи основання сього банку держава мала на поперте своїх паперових гроший тільки золота та заграничного гроша, що се покривало одну третину паперових гроший держави, тоді як тепер вона вже має покрите на цілу половину своїх зобовязань.

ПРОСИЛАСЯ ДО АРЕШТУ.

Перед судового суддю в Бруклині приведено оногді одну жінку, обжаловану за купованнє недозволених наркотиків. Місто звичайних викрутів, обжалована стала просити, аби він засадив її добре до кримінали, бо вона вже не знає, як вилічуватися зі нагоди. Суддя вволив її волю та визначив її найвисшу кару, яку він міг дати, себто 100 днів арешту.

ПРОТИ ПОВОРОТУ МИТРОП. ШЕПТИЦЬКОГО.

В звязку з поголосками про повороти митрополита Шептицького до краю, „Звйонзек обронь Львова" на доврочних зборах ухвалив таку резолюцію: „Дотеперішними виступами проти повороту митр. Шептицькоог ми дали доказ, що стоїмо на сторожі законности (?). Але будучи переконаними, що поворот Шептицького до краю є получений з небезпекою, яка буде творити нове огнище протидержавної діяльности, яку Шептицький буде поширювати, звертаємося до польської суспільности, щоби вона негайно вносила протести до Посвідства (в дорозі телеґрафічній) проти повороту митр. Шептицького до Львова. Польська суспільність не сміє погодитися з думкою, що серед нас має замешкати бунтівник, який буде виступати проти ідеї стислої інтеґральности Малопольскі з „Мацержов". „Звйонзек б. леґіоністув" заявив, що справа повороту миртоп. Шептицького належить до компетенції уряду, а не „обронцуф Львова."

КАТАСТРОФА В ЗАКОПАНІМ.

Дня 10. липня прогульковим омнибусом впхало 23 особи з Закапаного до Морського Ока. По дорозі через необережність шофера, омнибус перевернувся і впав у пропасть із високої скелі, наслідком чого 4 особи згинуло на місци, а богато було тяжко ранених. Шофери побоюючись відповідальности повтікали в гори; де їх арештовано.

МИНІСТЕР ПІД ОПІКОЮ.

З Варшави доносять до львівських часописів: Урядова більшість приділила міністрови фінансів Линдому сенатора Адама як дорадника. Функції того дорадника полягають на злобній контролі над позбавленим власної волі міністром, який без апробати свого „опікуна" не мав права видати яке небудь зарядження Оноді розійшлися в соймових кульоарах чутки, будьтоби сенатор Адам, опікун нещасного міністра, заключив зі своїм пупілем дуже корисний для себе договір про продажу п. Линдому пошоці під будову П. К. О. у Львові за суму 1,200,000 марок. Громада міста Львова жертвувала потрібну під будову площу даром, але п. Лінде волить купити аніж дістати даром.

СМЕРТЬ КОРИТОВСКОГО.

В Познані помер на днях д-р Вітольд Коритовскі, б. намістник Галичини.

ЗАБОРОНА ОТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ.

Перед роком внесли українські родичі зі Львова меморіял до шкільної кураторії о розділ одинокої української міської школи ім. Шашкевича на дві окремі школи (мужеську і дівочу), а ординаріятський шкільний делеґат предложив другий меморіял о основання української міської школи на городецькім передмістю. Що до школи ім. Шашкевича, вона істнує вже від 39 років, має від довших літ окремі мужеські і дівочі відділи, а не може діждатися свого оконечного впорядкування. На городецькім же передмістю мешкає найбільше число української людности (коло 20,000 душ), котрим належалася вже давно публична школа; колиж сему відказувано, створили вони приватні українські школи, мужеську і дівочу, в котрих учиться понад тисячу наших дітий. Тому, що сі приватні школи ще годні змістити вже всіх дітий зажадав орд. шкільний делеґат, щоби попри приватні українські школи заложено там ще публичну школу. Обі справи залягли через цілий рік і прийшли аж в маю с. р. під обради ради шкільної міської. Вислід був до привидженя, коли зважиться, що в тій раді на 25 члені не засідає ні один Українець. Польська влада не маючи проти обох справ річевих арґументів, найшли собі вигідний викрут, що „теперішня устава говорить лиш о отворенню польських шкіл", а о инших народах не постановила ще нічого і відкинули обі справи.

ЗАГОВІР ПРОТИ ЛЕНІНА.

З Москви доносять, що там викрито на днях заговір проти Леніна і його уряду. На чолі заговору стояв відомий Беля Кун, який мав намір повалити теперішний уряд в Росії і оголосити владу директоріяту, в склад якого входилоби 12 осіб. Заговір викрито, а Беля втік на Україну. Його помічника Гітіса арештовано.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

На лінії Букарешт — Чернивці наступила залізнича катастрофа, наслідком якої згинуло 70 осіб, а 200 було ранених. Це вже друга катастрофа цього місяця в Румунії. Заходить підозріння, що мається тут до діла з акцією терористів.

КРАДІЖ ДОЛЯРІВ В ПОЛЬЩІ

В Познані засуджено на 10 місяців вязниці урядника Бунзеля за крадіж долярів з амерлистів.

КАБІНЕТОВА КРІЗА В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 11. серпня. — Міністр канцлер (премієр міністрів) Куно, проти котрого обєднялися соціялісти та комуністи за його невдачу полагодження рурської справи, уступив, а президент республики Еберт поручив утворити новий кабінет дрови Густавови Штреземанови.

Новий канцлер є провідником німецької народної партії. Його першою політичною ціллю буде розбити бльок соціялістів та комуністів та обєднати довкола нового уряду всі партії кромі комуністичної. В тій цїли він вже й почав переговори з провідниками партій. Щодо рурської політики, осередної точки всеї німецької політики в теперішню хвилю, то новий канцлер стоїть на тім самім становищи, що попередний, себто за дальшим опором французькій політиці в Рурщині.

НЕМА КОМУ ОБНЯТИ МІНІСТЕРСТВО ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ НІМЕЧЧИНИ

БЕРЛІН, 12. серпня. — Переговори нового канцлера з провідниками партій дають певність, що він потрафить обєднати проти комуністів соціялістів та демократів. Трудність його буде лежати в виборі відповідного чоловіка на становище міністра заграничних справ. З огляду на те, що ледво хто захоче взяти се найбільше відвічальне становище, новий премієр буде мусіти обняти сю теку сам, хочби тимчасово.

ДЕСЯТКИ ЛЮДИЙ ГИНЕ В КРОВАВИХ ЗАВОРУШЕННЯХ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 12. серпня. — В кількох місцевостях в ріжних сторонах Німеччини вибухли на тлі недостачі поживи поважні заворушення. В кількох місцях дійшло до проливу крови, ба навіть пали трупи.

В місцевости Нойроде, коло Бреслява, де прийшло до кількох завзятих сутичок межи робітниками та поліцією, згинуло 13 осіб. В Ґлацу, в Саксонії, було богато ранених, але не погиб ніхто. В Гановерi погибли три особи. В Штрасфурті, в Саксонії, прийшло до бійки межи комуністами а поліцією. В Ґельзенкірхен коло Дісельдорфу, вже в обрубі французької окупації, вбито 7 Німців.

В богато околицях відбуваються поважні демонстрації проти німецького канцлера Куно, заряджується страйки, бувають навіть напади стракарів на склади поживи.

АНГЛІЯ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ПРОТИ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЛІТИКИ В РУРЩИНІ.

ЛОНДОН, 12. серпня. — Англійський уряд оголосив свою кореспонденцію з французьким урядом про питаннє відношення алянтів до Німеччини, а головно до рурської справи.

Кореспонденція обнимає цілий ряд нот, а короткий зміст їх всіх такий, що Англія противиться заниманню Францією Рурщини, радить віддати спірні питання під розгляд світовому судови, радить добитися співділання Злучених Держав.

Загально сподіються, що оголошенне англійських нот в теперішню хвилю викличе справдішню сенсацію та буде мати поважний вплив на перебіг політичних подій.

ФРАНЦІЯ ДАЛІ ДЕРЖИТЬСЯ СВОГО

ПАРИЖ, 12. серпня. — Французький премієр Пуанкаре виголосив в свому сенатовому окрузі дві справоздачні промови, в яких заявився за дальшим веденнєм дотеперішної політики супроти Німеччини.

Премієр указував на характер Німців та доводив тим, що Франція веде добру політику супроти них, задержуючи найбогатші німецькі провінції, поки Німеччина не заплатить воєнних відшкодовань.

Промови звертають загальну увагу також тим, що премієр не говорив нічого про англійську ноту, хоча він уже знав про її зміст. Пояснюють се тим, що Пуанкаре збирається до ловкої боротьби супроти Англії.

КРАДЬКОМ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ КИШЕНІ

ВАРШАВА, 12. серпня. — С. П. Кукарські, польський міністер промислу і торговлі, вибрався інкоґніто (так, щоби його ніхто не знав) з Польщі та вибирається до Америки, щоби там роздобути для польського уряду позичку в сумі 15 міліонів долярів.

Ходять чутки, що, якби йому се вдалося, він ставби польським міністром скарбу.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕЗЕРТИР ВБИВ СВОГО НАПАСНИКА

ЕРЕНБАХ, Баден, 12. серпня. — Ославлений американський военний дезертир, філядельфійський міліонер Ґровер Клівленд Бердол забив одного чоловіка та покалічив другого, як вони напали його в тій цїли, щоби його звязати та без посередництва влади доставити в руки американського суду.

Як каже Бердол, напасники уже були його звязали, але він вирвав револьвер та, отворивши огонь, вбив одного та покалічив другого. На його думку, заговір на його уведенне мав зробити паризький відділ американської ветеранської організації „Американського Леґіону".

Власти сейчас арештували обох ранених напасників, з котрих один помер сейчас в шпиталя, а другий буде поставлений на суд за намагане уведенне людини. З ним буде суджений ще один чоловік, відділ Москаль. Загалом, хоча Американці мали бути інтіраторами, виконувачами були самі не Американці: Французи, Німці та Москаль. Бердоля судити не будуть, бо він поступив у самооборонї.

Новий сей напад на Бердоля викликав серед місцевого населення страшне розяренне проти Американців, так що всі туристи з Америки почали покидати сю околицю.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЕ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСЯХ ИНШИХ РІЧИН, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦИНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1923.

SUBSCRIPTION RATES — ПЕРЕДПЛАТА.

Three cents this copy.

One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates. В Джерзи Сіті і заграницею.

One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Зі кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон "Свободи" 488 Montgomery. Бл. У. Н. Союзі 1886 Montgomery.
Не отриманих редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ СЕ РОЗУМІННЄ НАРОДНОЇ СПРАВИ?

Приходить до нас сими днями лист від одного священика, в котрому він повідомляє нас, що він, прочитавши в нашій часописи повну розпуки відозву про положенне українських імігрантів, закинених на Кубу, вислав їм 7 долярів. Далі пише він:

„Дивно, що ніхто більше не обізвеся і не поспішить умирающим з голоду. Звичайно, сучий голодного не знає. Тими людьми повинно занятися „Обєднанне Українських Організацій в Америці". Се будоби щось страшного, якби ті „Кубанці" мали вмирати голодовою смертю."

Наш дописуватель має правду. Справді, се бувби скандал, якби ми не постарали дати допомоги наших імігрантам в нещастю. Справді, „Кубанцям" треба помогти. Правда, „Обєднанне" повинно занятися ними та зробити те, о що вони самі просять: вистаратися в американського уряду за право побуту та можність свобідного зарібку. Се все правда.

Навіть ще більше правда. Правда, що „Обєднанне Українських Організацій в Америці" повинно зробити не лишень се, але й друге. І ще більше правда, що воно не все те робить, що воно повинно. Не все те правда, що про „Обєднанне Українських Організацій" говорять ті, яким воно не дало вжитися на вичищенне запачканої чести, але се таки правда, що „Обєднанне Українських Організацій в Америці" не робить сего всего, що воно повинно, чого українська іміграція від нього жде.

Але позвольмо спитати: чому „Обєднанне Українських Організацій" не сповняє того всего, що ми від нього ждемо?

Відповідь на се ясна: Переглядаємо ми списи тих Українців, що вважали своїм обовязком зложити народний податок на руки „Обєднання Українських Організацій", але не можемо ніде знайти імени пан-отця, що вкладає на „Обєднанне" обовязок занятися „Кубанцями". Видно він вважає патріотичним обовязком дати „Обєднанню Українських Організацій" раду чи приказ занятися Кубанцями, але підержати се „Обєднанне" матеріяльно він не вважає за відповідне чи потрібне. Наш дописуватель сподіється, що як він дасть такий приказ, то „Обєднанне" напише відозву до української іміграції, [redacted] по редакціях і найме адвоката, і вишле його до Вашінґтону добиватися права перед американським урядом, і так далі, і так далі, але звідки „Обєднанне" має роздобути гроші на всю ту роботу, сього пан-отець знати не хоче.

Пан-отець розуміє, що, як люди хочуть мати свої релігійні потреби заспокоєні, то на се треба організації, а кожда організація має видатки, коштує гроші, та що ті видатки повинні поповняти ті, що мають сі потреби. Але він сього не розуміє за національну організацію. В своїй парохії він певно вважає за дурака всякого, хто вважає себе побожним, але не вважає своїм обовязком піддержувати жертвами своєї церкви, але в національній справі сей самий чоловік вважає себе патріотом, коли він прикаже національній організації, що вона має робити, а на її конечні видатки зложить дулю у власну кишеню.

Як бачимо, то й межи інтелігентними людьми трафляються одиниці, які не мають найпростійшого розуміння організаційних справ. Навіть там, де можнаби сподіватися належитого розуміння ваги організації та потреби її піддержання, стрічаємо дітвацьке задивлюванне на світ. Поважна жертва, яку сей добродій вислав Кубанцям, а за яку йому слушно належиться признанне, показує, що ся недостача розуміння організаційної справи случається не межи хруньми, які цураються всякої народної роботи, заслаюючися при тім сим або тим викрутом, але серед людий справді доброї волі, які не жалують свого гроша на народні цілі.

Яка небезпека грозить з такого ставлення справи, зайве додавати. Коротко, якби так всі ставилися до національних організацій, то український народ мігби нині класти хрест на все народне житте, на своє існуванне як народ. Ось чому всі свідомі громадяни мусять підняти протест проти такого трактовання народної справи. Народних організацій не повинносто засновувати, коли їх не думається підпирати. Лишень той має право приказувати якійсь організації робити се або онте, хто сповнив обовязок супроти неї. Лишень той має право звати себе справдішним патріотом, хто піддержує всі організаційні спроби народа, піддержує їх не лишень морально, але й матеріяльно.

„Обєднанне Українських Організацій в Америці" оснувала українська іміграція не під впливом діточої примхи, але як зрілі люди, по зрілій розвазі. Заснували, бо знали її потребу. Заснували, бо бачили, що вона має робити для нас усіх, для всіх українських імігрантів та всіх Українців. Ми чуємо тепер всі, на що вона нам потрібна. І ми ждемо від уряду „Обєднання", що він сповнить як слід наші сподівання. Але заким сей уряд зробить свій обовязок, ми, що організували „Обєднанне", повинні наперед сповнити обовязок супроти нього, виконати те, до чого ми себе свідомо зобовязали.

Робім, робім і робім, і доперва тоді ждім і домагаймося, щоби всі працювали! Лишень так поступають живі люди тай живі народи.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ДУЖЕ ЛЕГКА, А ДЛЯ КОЖДОГО ПРИСТУПНА НАРОДНА РОБОТА!

(Допись „Свободи" з Праги).

Недавно читав я в „Свободі" взиваючу до складок на нашу письменницю Ольгу Кобилянську в Чернівцях. Дуже мене се вразило, що така славна письменниця, людина, що поставила нашу повість на уровень других культурних літератур, терпить нужду.

Страшно й подумати, що майже сорок міліонова нація не годна навіть найзнаменитійшій своїй тепер письменниці забезпечити на старші роки супокійний прожиток! Правда розбиті ми і розділені між чотири держави, вороги виточили з нас в послідним пятилітю не мало крови, але преці навіть така мала Буковина в котрій українство мабуть найсильніше притиснене зі всіх розкавалкованих частин нашої Вітчини і вона могладби прецінь сама удержати ту одну письменницю, тимбільше, що крім неї иншого заводового письменника українського на Буковині навіть нема.

Но, але ледачість Буковинців не звільняє ще з обовязку других частин нашої Вітчини, ані нашої еміґрації від помочи для О. Кобилянської і я пересвідчений, що наші американські братця певно вже поспішили і ще поспішать з помочію для неї.

Суспільна робота іде однак тоді найспорійніше коли є переведений розумний поділ праці; і в тім власне, що наші братця в Злучених Державах зорганізували осібне „Товариство Помочі Письменникам" в Трентоні, Н. Дж., я бачу оден з дуже пожаданих проявів такого поділу праці.

Треба однак, щоби наша американсько-українська суспільність не легковажила собі тої справи, але щоби кождий щирий патріот приступив до того товариства, що справді розвинуло дуже корисну діяльність.

Коли читати як такі визначні письменники як Франко, Коцюбинський та Павлик десятками літ боролися зі злиднями і місто посвятити цілий свій талан рідному письменству та науці — мусіли нераз примушені голодом братися прямо за якунебудь маніпуляційну роботу, то справді стає сором за тих їх сучасників, що могли щось подібного зносити і не почували себе до обовязку помочи цьому, що становили цьвіт українського народу. На жаль такі сумні прояви не належать до минувшини, але є їх немало і тепер, бо й тепер люде, що цілє життя своє працювали для рідного письменства та народної просвіти, мусять зносити холод і голод. Може бути, що як помруть, випишуть їм патріотично настроєні ґазетники дуже „чувствительні" некрольоги, але се їм вже не поможе, а стане хиба потвердженням звісної польської пословиці: „по сьмерці кадзон, а за жиця єсць не дадзон".

І заходить лише питання: звідки властиво походить така безсердечність суспільности, що хоче навіть за культурну уходити, зглядом своїх визначних людий?

На се відповідь дуже проста: брак почуття відповідальности, брак почуття обовязку.

Се проклін нашої нації, що кождий з нас є переконаний, що все що треба для загальної справи зробити є хтось инший обовязаний зробити, а не він. Кождому з нас вбилося в голову, що їм десь далеко у Львові чи в Київі є вже такі люди, котрі є до того покликані і до того призначені, що мають все, але до чиста все, що національна справа вимагає, зробити так, що ми вже взагалі від всього, але то дослово від всього, від всякої роботи, від всякого хочби лиш пальцем кивнення вповні свобідні. Чи ви сего, добрі люди, не завважали, що коли нашому братови сказати: „ось послухайте краяне, треба би такий а такий комітет допомоги політичним вязням або утікачам заложити, треба вечерниці в память Франка або що иншого, устроїти, чи ви не пригадуєте собі як він на вас випулив очі мов справжні цибулі, який вираз безмежного здивовання відбився на його лици?

„Якто я? Чому то власне я маю робити? Чому власне до мене ви звертаєтесь? Чи нема вже кого иншого в цьій місцевости? Га?"

І на те почуття обовязку до народної роботи, до праці — мусять бити всі наші провідники, а передовсім мусить бити вся наша преса! Кождий з членів нашої суспільности мусить відчувати се, що він, яко приналежний до поневоленого народа має инші обовязки, ніж як мав би коли би був англичанином або Французом, то є членом народа, що має свою Вітчину самостійну та обезпечену.

Для кождого з наших людей, хоч би не знати яким малим він себе почував — найдеться відповідна робота! А впрочім — як казав славний німецький поет Шіллер: „чоловік росте рівнобіжно зі своїми вищими цілями, і чим вищу, важнійшу ціль поставити собі, тим і сили наші стануть більші. Ми самі нераз не знаємо, що в нас сидить, до чого ми спосібні. І тому непоспешаймо на меншім, низшім шляху, не кажім: „де мені до сего братись?! Се не для мене!" але берім розгін, берімся до діла, а покажеся остаточно, що: „не святі горшки ліпять!"

А вжеж до такої роботи, як позискуванне членів для „Товариства Помочі Письменникам" — не треба Бог зна якого таланту, Бог зна якого образовання. Треба лише доброї волі і охоти! І тому кождий, що перечитає ті слова най подумає собі: Нація — складаєся з одиниць, як корець пшениці з зерен. Коли кожде зерно по себе буде пусте, зіпсуте, то таким буде і цілий корець пшениці. І противно. Тому коли кождий член нації буде почуватись до обовязку безумовно щось корисного для неї зробити — то якою сильною, прямо непреодолимою — буде нація! Правда — не можуть всі лиш одно робити, а проче понехувати. На се є розумний поділ праці.

Але не вмовляй в себе брате: Но! сею справою вже певно ніщо, розумніші від мене займаються, то я вже не потребую. То є викрут, котрий підкопує цілу нашу національну боротьбу! Коли бачиш, що щось треба після тебе зробити, то не надумуйся довго, а закоти рукави і гайда до роботи! Будь певний, що з сего вийде щось доброго і корисного.

Так і в справі **„Товариства Помочі Письменникам"**: Постанов собі читачу на протязі найблизшого тижня позискати лише пятьох членів для того Товариства. Вкладка річна 2 чи мабуть лише 1 доляр. Збери не разі по 1 долярови і разом з адресою кождого нового члена пішли на адресу:.

Mr. Wasyl Hasij
13 Furman St., Trenton, N. J.

Зробиш брате не лиш добре діло, але еще й патріотичне. Обезпечуючи нашим письменникам істнованне, Ти тимсамим стаєш немов співробітником тих нових творів, що еще вийдуть з під їх пера, й рівночасно нагороджуєш їх за се, що вони доси для нашої нації зробили.

Отже — скажім коротко: **хто має приєднувати нових членів до „Товариства Помочи Письменникам"?** Не задумуйся, не оглядайся на боки Читачу тих слів! Таки не хто инший має се робити, як Ти мій Брате, що отсе число „Свободи" держиш в своїх руках, і читаєш отсі мої слова! Але не відкладай, але розбій ще сегодня початок, а зачни — від себе!

Прага, в липни 1923.

Гриць Сотниченко.

З ОБЄДНАННЯ.

ПРИГАДКА ВП. КОЛЕКТОРАМ.

З поодиноких громад приходять листи до канцелярії Обєднання із запитами, чому не проголошується їх збірок на Рідну Школу або виказів надного податку. Через те, що з тих громад, про які запитують, досі не прислано ще жадних збірок до Обєднання, звертаємось до всіх Шановних Колекторів з прошенням прислати негайно до Канцелярії всі листи і колекти для негайного проголошення. Задержуванне гроший у себе дома стягає лиш непотрібні підозріння й очернення, а тим здержує дальшу народню роботу.

В писмах виразно зазначувати, на який фонд гроші призначені.

Обєднанне Укр. Організацій в Америці,
OBYEDNANNYE, Room 405, 136 So. 4th St., PHILADELPHIA, PA.

Матвій Костишин:

ПИРУЙ НЕСИТА!...

Пируй несита! док не зійде сонце.
Бенкетуй за криваву, за твій розбій
Розбоєм духа у нас не зломиш,
Тільки заостриш палкий настрій

Не кпись проклята з недолі Неньки!...
Що в обіймах кривди пропадає.
Судьби до віка ви ще не закули,
Прийде свята хвиля, сонце засіяє.

Не остри ножа-шаблюки!...
Бо він прощіє твою власну грудь,
Хто мечем воює, від нього гине!
Се слова Ісуса... Шляхто, не забудь!...

Проклятте не згине ніколи-ніколи!...
Не проминеся поповенний гріх,
Народа не зрадить Юди поцілунок,
Катови не звіруть, хоч бачуть усьміх.

Бо кривда запала глибоко-глибоко...
Криєся при серцю на самому дні...
Огнем запалиться, покличе до пімсти;
Тоді ти проклята останеш в багне!

Тебе розчвертують, як падлину круки.
За те, що під нами викопуєш гріб,
Ти сама для себе його приготуєш.
Ось так відплатиться тобі хліб за хліб.

Рабом невольничим давно ти проклята,
Кров тече невинна з твоїх брудних рук,
Купаєшся в сльозах гіркої недолі,
Устроюєш ігри з невольничих мук.

Радій, вража шляхто, невиказаним горем,
Наші тверді серця все перенесуть...
Нагайка, тортури, тюрма, диктатури,
Еще нас до долу вони не зігнуть.

Ми все переможем! Нам смерть не страшная,
Бо не жаль за волю приняти її,
Як зрадником стати, все подоптати
Козацькі закони, ідеї свої.

Ні!... У нас не буде!... не докажуть люди!...
Ми хотяй закуті, все на стрічу йдем
Док не зійде сонце... сонце правди, волі!
Тоді ми кайдани на прах розірвем!

Повитаєм волю... Хоч в драній хатині,
Вона нас пригорне в обійми свої!
Затріщать кайдани. По всі Україні
Рознесеся гомін, що ми всі вільні!

Загомонять дзвони, залунає пісня,
А Дніпро-Славута радо усміхнесь,
А воля святая загатить від Сяну
Та по Дон і Кубань, на схід поженесь.

Там спічне, розпустить проміністі крила
Пригорне і море, на нім байдаки,
Над Дніпром весело чайка закигче,
І вернуться славні наші козаки...

Джерейка, 8. серпня, 1923 р.

ТРІО.

Все рівно-поважно [redacted] ходи, киваючи в такт головами;
Все також-однако скрипить їх ярмо, що тягнуть в покорі віками:
— А він, цей слуга-раб, із [redacted] рухах, співає тихими словами —
Сумну й протяжну цю пісню про волю!

Все рівно й скоро мов блискавки рухом, вертиться довкола, біжить
Там стальнеє колю; а машина стогне так тяжко, аж свище-пихтить;
— А він раб-робітник все молотом бє під гук цей пекольний і свист, —
Тай молотом кує він пісню — про волю!

І рівно-спокійно у вічність далеку життя все крадькми падає;
Тай думка свобідна-вільна, незалежна великий весь світ здобуває;
— А він, цей учений-народний наш Геній, в неволі стрічки мережає —
Самітний, в вигнані — про чудную волю!

Гей, ви раби!
І темні —
І вчені —
Ви раби брати!
Та-ж кров в вас одна!
Душа ця сама!
І спільная доля вас давить,
Та серце залізо кервавить!...
— Ви-ж рідної Неньки Сини!

Ти хлоп-мужичє,
О, велитню мій, —
Віддай свого плуга, леміш, чересло!
А ти, робітничє,
Огонь розігрій —
І візьми цього плуга, леміш, чересло!
Тай із леміша
Ти викуй,
Загартуй —
Ох! Помсти Меча!

Вперед лиш іди!
Народ свій вели!
До певних побіл!
До нових свобід!
Під щастя й волі бажит!!

Тоді, о мій народу,
Розбєш зу, обуду!
Й кати схаменуться,
Їх трони стрясуться!
Тай сонце нам встане
Прірвуться кайдани!
З неволі повстане
Вільна Україна —
Як сталість мужича,
Огонь робітничий,
Й думка молодеча
Зійдуться — сповнить
Святою любовю!

П. Ковальчик.

Джерзи Сіті, Червень, 1923 р.

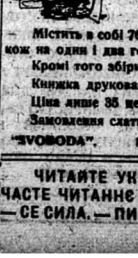

СПІВАНИК У. С. СТРІЛЬЦІВ
вже є в Америці.

СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ПІСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:

„СУРМА"

ВИДАННЄ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" У ЛЬВОВІ.

Містить в собі 78 стрільцьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.

Кромі того збірка богато ілюстрована.

Книжка друкована у Львові на найкрасшому папері.

Ціна лише 35 центів.

Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК

З КРАЮ

Гуляють Ляхи.

З одного села в Бережанщині, якого імени не подаємо зі зрозумілих причин, одержали ми лист слідуючого змісту:

..... 19. липня, 1923.

Хвальна Редакціє „Свободи"!

Прошу ласкаво подати до відома нашим людям в Злучених Державах, а по змозі і до англійських часописів, щоби всі знали, як пустує „люба пестінка" Америки, „шляхотна, лицарська (!)" Польща.

Уперед всього „панський наруд" бавиться на широку скалю у войско, а на „хлопськім народі" шкіра тріщить від всіляких драчок і иншої напасти.

До Варшави оден по другім з'їжджають ріжні ясні і яснійші до „найяснійшої" у гості, а за бенкети і шампани усіх тих звізд, місяців і сонць мусить платити сірад.

15. липня зачалися тут, в нашій околици маневри. „Кохані браця жолнежкі" обдявтися з наміятак, якби й справді Бог сотворив нас тільки на це, щоб їм була із нас забава та користь.

І за Австрії маневри не приносили населенню великої втіхи. Але тоді селяни, мусіли скриватися зі своїми збитками, бо військові власти карали строго за всякі крадіжи і шкоди, а де начальство громадське було розумне, то за всі збитки військова команда платила добре.

Тепер, за „найяснійшої воскресшої відьми, салдацтво не знає ні міри ні краю своїй буті

Оттак у нас, у білий день, вийшли ляцькі жовніри на наші поля з косами і стали безлично, на наших очех, викощувати нашу пшню, не питаючися дозволу ні у газдів, ні в громадського уряду.

Пішли до них наші господарі тай питають: А хто то вам позволив косити мою конюшину, вику, чи що там було? А ті „польскі рицерже" з косами та до нас. Ти сякий-такий сину (по польськи), чи ти собі гадаєш, що то твоя Україна тепер, щоб ми тебе питали? Знай, що то „польска земя", а ми „польскі вояци" і маємо найперше право до усього.

Щож мали ми робити? Зачинати бійку з голими руками?!

Відійшли та спробували шукати хоч якоїсь правди у їх старших. Але там тільки найлися встиду і ганьби, слухаючи їх глузовань із нашого народу і селянського стану.

Прийшлось одійтися ни тай намотати на вус усьо до слушного часу.

Написав це злятого, щоб вирнали, яке у нас діється та щоб не думали, що ми, хлопи, пішли тим шляхом, який протирають наші провідники у Львові.

Тож знайте, що ми, українські селяни, ніколи не забудемо усіх збитків розпещеної пустійки антанти, та як прийде нагода, то так перетріпаємо ту ляцьку шкіру, що аж батько Богдан засміється в небі.

І ще затьамте одно, а саме це, що наша надія є на Україну, яка має бути одна і неподільная, у якій диктатура буде в селянських, а не пролетарських руках. Досить ми ложи вже наслухалися і служили усяким провідникам та ідеям! Коли тепер прийде нагода, ми переберемо керму держави самі, у свої тверді, хлопські руки. Ми сподіємося дійти до доброго порозуміння із тою чатию інтелігенції, яка не буде встидатися чоловіка у сірасі і допоможе нам пробити вікно у долішний темниці.—

Ваш пятьлітний передплатник

„ПЕРХОВИНА"
сольові пісні з акомпаніяментом фортепяну.
Уложив і видав ВАХ. ЗАЛУЖНИЙ.
ЦІНА 60 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

АРМІЯ УКР. НАР. СОЮЗА

ДЕ ВОНА РОЗЛОЖЕНА? В ЯКИХ МІСТАХ Й НАЙБІЛЬШЕ? ДЕ Є ГОЛОВНІ ПІДПОРИ ОРГАНІЗАЦІЇ?

Число порядкове	МІСЦЕВІСТЬ	Разом	Число повнолітних	Число дітей	Відділів
1	Chicago, Ill.	1033	738	295	13
2	Jersey City, N. J.	736	481	255	11
3	Philadelphia, Pa.	653	423	230	9
4	Cleveland, O.	642	442	200	8
5	Perth Amboy, N. J.	588	328	260	8
6	Elizabeth, N. J.	535	301	234	5
7	New York, N. Y.	528	477	51	13
8	Rochester, N. Y.	515	365	150	6
9	Newark, N. J.	427	284	143	8
10	Wilkes Barre, Pa.	360	192	168	5
11	Pittsburgh, Pa.	344	210	134	5
12	Ambridge, Pa.	349	199	150	2
13	Auburn, N. Y.	334	197	137	3
14	Scranton, Pa.	329	236	93	7
15	Youngstown, O.	306	198	108	4
16	Ford City, Pa.	288	165	123	1
17	Detroit, Mich.	266	182	84	4
18	Woonsocket, R. I.	265	152	113	2
19	Shamokin, Pa.	259	188	71	1
20	St. Clair, Pa.	254	137	117	3
21	Bayonne, N. J.	247	162	85	2
22	Hamtramck, Mich.	236	164	72	3
23	Chester, Pa.	235	148	87	3
24	McAdoo, Pa.	230	130	100	2
25	Carteret, N. J.	229	131	98	2
26	Carnegie, Pa.	226	132	94	3
27	Syracuse, N. Y.	226	140	86	3
28	E. Youngstown, O.	218	117	101	2
29	Allentown, Pa.	214	137	77	2
30	Wilmington, Del.	214	130	84	1
31	Monessen, Pa.	211	126	85	1
32	Taylor, Pa.	196	137	59	4
33	Johnstown, Pa.	193	142	51	1
34	Brooklyn, N. Y.	192	116	76	4
35	Baltimore, Md.	192	133	59	4
36	Ansonia, Conn.	182	143	39	3
37	McKees Rocks, Pa.	171	106	65	1
38	McKesport, Pa.	168	71	97	1
39	Mahanoy Plane, Pa.	156	92	64	2
40	East St. Louis, Ill.	153	72	81	2
41	Northampton, Pa.	144	79	65	2
42	St. Louis, Mo.	143	81	62	1
43	Paterson, N. J.	137	96	41	2
44	W. Pullman, Ill.	135	62	73	1
45	S. Bethlehem, Pa.	135	78	57	1
46	Manville, R. I.	134	68	66	1
47	Providence, R. I.	132	98	34	2
48	Trenton, N. J.	129	72	57	2
49	Yonkers, N. Y.	123	101	22	2
50	Avoca, Pa.	119	66	53	1
51	Smoke Run, Pa.	117	97	20	2
52	Frackville, Pa.	116	83	33	2
53	Centralia, Pa.	115	64	51	2
54	Minneapolis, Minn.	113	75	38	1
55	New Haven, Conn.	112	85	27	1
56	Palmerton, Pa.	111	58	53	1
57	Seymour, Conn.	110	65	45	2
58	Lorain, O.	109	74	35	2
59	Minersville, Pa.	108	87	21	2
60	Mt. Carmel, Pa.	103	70	33	1
61	Easton, Pa.	103	62	41	1
62	Woodhaven, N. Y.	102	53	49	1
63	Jamaica, N. Y.	101	50	51	1
64	Lancaster, N. Y.	101	53	48	1
65	Rhone, Pa.	99	72	27	1
66	Hazleton, Pa.	93	55	38	2
67	New Kensington, Pa.	93	73	20	1
68	Rankin, Pa.	93	58	35	1
69	Woodlawn, Pa.	90	63	27	1
70	Bentleyville, Pa.	86	60	26	1
71	Akron, O.	86	73	13	1
72	Olean, N. Y.	85	56	29	1
73	Shenandoah, Pa.	83	67	16	1
74	Ormrod, Pa.	83	33	50	1
75	Clifton, N. J.	77	50	27	1
76	Little Falls, N. Y.	73	57	16	1
77	Bridgeport, Conn.	73	53	20	1
78	Derry, Pa.	69	43	26	1
79	Phoenixville, Pa.	68	36	32	1
80	Desloge, Mo.	67	41	26	2
81	Lakewood, O.	65	32	33	1
82	Cohoes, N. Y.	64	45	19	1
83	Stapleton, N. Y.	64	43	21	1
84	Milwaukke, Wis.	64	50	14	2
85	Gary, Ind.	62	43	19	1
86	Astoria, N. Y.	61	37	24	1
87	Bridgeport, Pa.	58	28	30	1
88	Olyphant, Pa.	57	53	4	1
89	Rome, N. Y.	56	28	28	1
90	Latrobe, Pa.	55	31	24	1
91	Raritan, N. J.	55	35	20	1
92	Lackawanna, N. Y.	54	30	24	1
93	Rossford, O.	54	54	—	1
94	Buffalo, N. Y.	54	54	—	1
95	Paterson, N. J.	53	26	27	1
96	Donora, Pa.	53	34	19	1
97	Wheeling, W. Va.	52	52	—	1
98	Yorkville, O.	52	48	4	1
99	Spring Valley, Pa.	50	24	26	1
100	New Britain, Conn.	50	50	—	1
101	Utica, N. Y.	50	36	14	1
102	Westchester, N. Y.	46	22	24	1
103	Titusville, Pa.	44	23	21	1
104	Kansas City, Kans.	47	30	13	1
105	Holyoke, Mass.	43	39	4	2
106	Frankford, Pa.	43	43	—	2
107	St. Joseph, Mo.	42	38	4	1
108	Nazareth, Pa.	42	42	—	1
109	Breslau, Pa.	42	25	17	1
110	Millville, N. J.	41	20	21	1
111	West Newton, Pa.	40	40	—	1
112	Benwood, W. Va.	38	38	—	1
113	Jeanette, Pa.	38	20	18	1
114	Yatesboro, Pa.	38	29	9	1
115	Coatesville, Pa.	37	32	5	1
116	Plainville, Pa.	37	37	—	1
117	Stamford, Conn.	37	28	9	1
118	Oxford Furnace, N. J.	37	21	16	1
119	New Alexandria, Pa.	35	22	13	1
120	Hudson, N. Y.	34	34	—	1
121	Zanesville, O.	34	34	—	1
122	Herkimer, N. Y.	33	25	8	1
123	Port Jervis, N. Y.	31	22	9	1
124	Ramey, Pa.	31	26	5	1
125	Altoona, Pa.	30	23	7	1
126	Westbury, N. Y.	30	21	9	1
127	Export, Pa.	29	29	—	1
128	Northumberland, Pa.	28	24	4	1
129	Slickville, Pa.	28	28	—	1
130	West Hammond, Ind.	28	24	4	1
131	Nesquehoning, Pa.	26	26	—	1
132	Phoenix, Ill.	25	25	—	1
133	Glen Lyon, Pa.	25	25	—	1
134	Peekskill, N. Y.	24	24	—	1
135	Erie, Pa.	24	14	10	1
136	Sayre, Pa.	24	24	—	1
137	New Castle, Pa.	23	19	4	1
138	Bellefonte, Pa.	23	15	8	1
139	S. Deerfield, Mass.	23	23	—	1
140	Far Rockaway, N. Y.	23	13	10	1
141	Waterville, N. Y.	22	22	—	1
142	Mayfield, Pa.	22	22	—	1
143	Berwick, Pa.	22	22	—	1
144	E. Hammond, Ind.	21	21	—	1
145	Hartford, Conn.	21	17	4	1
146	Binghamton, N. Y.	20	20	—	1
147	Barnesboro, Pa.	20	9	11	1
148	Cos Cob, Conn.	20	20	—	1
149	Glastonbury, Conn.	20	20	—	1
150	Forbes Road, Pa.	20	20	—	1
151	Troy, N. Y.	20	20	—	1
152	Iselin, Pa.	20	20	—	1
153	Boston, Mass.	20	20	—	1
154	Amsterdam, N. Y.	19	19	—	1
155	Niagara Falls, N. Y.	19	19	—	1
156	Cooldale, Pa.	19	13	6	1
157	E. Chicago, Ind.	19	19	—	1
158	Madison, Ill.	19	19	—	1
159	Crompton, R. I.	18	18	—	1
160	Ludlow Mass.	18	12	6	1
161	Simpson, Pa.	18	18	—	1
162	Taunton, Mass.	18	18	—	1
163	Elmira, N. Y.	18	16	2	1
164	St. Michael, Pa.	17	6	11	1
165	Coal Ridge, O.	17	12	5	1
166	Toledo, O.	17	17	—	1
167	Central Falls, R. I.	17	15	2	1
168	Joliet, Ill.	17	17	—	1
169	Muskegon Heights, Mich.	16	11	5	1
170	Hazleton, O.	15	15	—	1
171	Derby, Conn.	15	15	—	1
172	Bairdford, Pa.	15	15	—	1
173	Manchester, N. H.	15	15	—	1
174	Kempton, W. Va.	14	6	8	1
175	Hastings on Hudson, N. Y.	14	14	—	1
176	Bound Brook, N. J.	14	14	—	1
177	Fulton, N. Y.	13	13	—	1
178	Sykesville, Pa.	12	12	—	1
179	Vandergrift, Pa.	12	9	3	1
180	Frankford Heights, Ill.	12	12	—	1
181	Newton Falls, O.	12	12	—	1
182	Portland, Oreg.	11	11	—	1
183	Norwick, Pa.	11	11	—	1
184	Peoria, Ill.	11	11	—	1
185	Van Voorhis, Pa.	11	11	—	1
186	Whitestone, N. Y.	11	11	—	1
187	Tama, W. Va.	11	11	—	1
188	Southport, Conn.	10	10	—	1
189	Canton, O.	10	10	—	1
190	Racine, Wis.	10	7	3	1
191	Locust Point, Md.	9	9	—	1
192	Lyndys Lane, Pa.	9	9	—	1
193	Danbury, Conn.	9	9	—	1
194	North Tonawanda, N. Y.	9	9	—	1
195	Pittsfield, Mass.	8	8	—	1
196	Mattituck, N. Y.	8	8	—	1
197	Sublet, Wyo.	8	8	—	1
198	Tomaston, Conn.	8	8	—	1
199	Murray Hill, N. J.	8	6	2	1
200	Emerald, Pa.	7	7	—	1
201	Scarbro, W. Va.	7	7	—	1
202	Etna, Pa.	7	7	—	1
203	Homer, Pa.	6	6	—	1
204	Durhamville, N. Y.	6	6	—	1
205	Garrett, Pa.	4	4	—	1
206	Toronto, Ont., Canada	4	4	—	1
207	La Porte, Ind.	3	3	—	1
208	Kato, Pa.	3	3	—	1
	Разом	20.683	13.841	6.842	339

Клим Поліщук.

„ТРІВОГА"

(З днів Галицького терпіння).

I.

Як тільки заходило сонце і надходила ніч, то місто наче замирало. В притишеним гомоні вулиць — нічого, крім злодійкувато обережних кроків сонних вартових, які, стоючи на варті, покою, самі його не знали. От, уже цілий тиждень, як поза містом блукала незрозуміла тривога, а в місті панував терор чужинців і „надзвичайний стан облоги"...

В імчистій темряві осінньої ночі, що непорушною масою залляла зразу-ж за містом, здавалося, ходили якісь дивні тіни блукаючи між занедбаними могилками невідомих, полохливо тулилися під соломляні стріхи селянських хат і безпорадно стояли на шляхах широких, щось віщуючи собою...

І в той час, як у місті без кінця і краю вели на суд і кару молодих та сміливих „справців справи", у тихих закутках принишклих сел, складалися казки сучасні про безсмертя вільного Духа... —

Говорили про тіни, що в полях блукали. Говорили тихо, щоб навіть осінні вітри недочулися. Старі діяки побожно розгортали заяложені книги і красномовно росповідали про те, що — „тіни ніколи дарма не блукають по нашому світу"... Згадував хтось, що були вони колись у давнині сиву, як „стогнав київ тугою, а Чернигів напастьми" і були такі, що своїм криком будили самого Осмомисла на злотокованім престолі галицькім, який гордо підпирав щитоль своїм кремезні гори недокірних Угрів.

Слухали тих казок і довгими вечорами спрагло вдивлялися в затьмарену далечінь небесну, наче там мало стати якесь дивне чудо...

Чекали з дня у день, і з ночі в ніч і самі тінями робилися.

— Щось мусить статися...— шепталася посохла калина в лузі.

— Щось скоро буде... — скрипіли оголені віти дерев у садах.

І небуло ніде ні одної людини в селі, яка не чула-б того гомону вміраючої краси природи, що відлітаючи з ключами журавлів у світлий ирій, звільняла місце для чогось иншого й невідомого...

Старий „русин" Роман Трач, як тінь сумна, по свому обійцю блукає. Мамодним одненького сина... Але де він, — сам незнав. Тільки тоді, як коло столу до обіду сяде, враз собі згадає:

— Січовий стрілець був...

Як попрощався із ним тоді, як Збруч річку проходили, так з того часу — ні слуху, ні духу...

Разів двічі хтось із тих, що вже „домів вертав", переказував:

— Ваш Петро на Вкраїні більшевиком став...

Старий слухав і тільки головою понурно похитував, бо не такі тепер часи, щоб кождому на слово вірити. В своїй безрадній тузі він своє знав. — З якогось часу став бачитися з ним. — Майже кожної ночі, легкою тінню проходив він до старого і говорив з ним. Спочатку сам собі не йняв віри і все боявся чогось, але згодом призвичаївся і став розмовляти дак, як би було в дійсности...

— Чи довго ще так буде? питав свого сина.

— Буде доти, доки неспориться міра терпіння!... — відповідав йому син.

— А яка-ж вона, ота міра? — допитувався старий, як син, замість відповіді, якось гірко кривився і непомітно зникав.

З цього старий зрозумів, що не про все можна питати і став з ним говорити про инші, болючі речі — данину, реквізицію та коскрипцію, від чого годі вже було й дихати, не тільки щоб ще господарювати.

Син, слухаючи його, низько низько сховався над ним і

— Нічого, таточку!... Тер-говорив йому:

— піть... Трівога прийде... Трівога...

А ранним ранком, як ще й на світ неблагословилося, старий стару будив. Тихо й обережно, щоб незлякати, говорив їй:

— Слухай, жінко! Десь із нашим Петром шось недобре діється... Приходить... Говорить... — каже... — трівога буде... Помолимся...

І стара Трачиха, тремючи осиковим листом, ставала поруч нього перед святим образами і так до самого сходу сонця молилися обоє.

Коли-ж сходило сонце й зачинався день, тоді з глибоким зітханнем по три земних поклони клали і за роботу бралися.

Старий нічого. Вона ще й ані разу не бачила сина, як він приходить, але старий — сам не свій. Ходить скрізь і одне чує:

— Терпіть... Трівога прийде... Трівога...

Сільські господарі, дивлячись на нього, між собою з жалем говорили:

— Такий міцний хлопіна так легко перевівся... — Якийсь такий, як тінь трівожна, хоч сам трівоги ждав...

(Дальше буде).

ДОЛЯРИ

ДО ГАЛИЧИНИ І НА УКРАЇНУ

пересилаємо почтою і телеграфічно в скорім часі за низьку оплату і виплачуємо доларами в місце замешкання адресата.

ПРИДБАЄМО ВІЗКАРТИ

Получаємо свої услуги в справах: повороту до краю і приїзду в Америку; виробленя пісмортів і асфідентів та полагоджуємо справи нотаріяльні.

ПРИНИМАЄМО ОЩАДНОСТИ

Голосіть ся особисто або листовно в рідній мові до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR. 4TH ST. NEW YORK

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЮКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ДРУГИЙ ТОМ.

(34)

„Я також не забуваю, чим я завдячую дому твого батька. Я був бідний словацький студент, коли твій батько приняв мене; я зробився твоїм вихованцем і на цій посаді міг продовжувати свої студії. Я це і не забув. Отже не будемо говорити більше про зобовязанню минувшини."

„Добре. Будуччина знайде нас також разом. Тепер я прошу тебе яко уповноваженого графині перебрати потрібні документи. Тут договір. Тут кавція в державних паперах. Тут переказ на арендну заплату за перше півріччя. А тут переказ в сумі сорока тисяч гульденів для мого касієра."

„Для кого?"

Фелікс всунув в руку абата переказ і прошепотів приязно підморгуючи очима: „Для щасливого посередника."

Священик зажмурив трохи свої голубі очі.

„Ти хочеш зробити мені подарунок?"

„Зрозумій мене як слід, це даю не я. Це дарують до видатків конференції, які трапляються при нождім підприємстві під титулом: „Кошти заснування."

По цім Фелікс запалив собі нову цигарку і дивився скрізь полумя сірника з лукавою самопевністю.

Абат Самуель скрився уста в усмішку пожалковання, розірвав повільно чек на сорок тисяч гульденів на чотири шматки і повісив тоді банкіра з спокійною вищістю по плечу.

„Милий друже! Я мав цілий Бондаварський маєток в руках і колиб я хотів, то він би був тепер моїм. Я зробив з ним теж саме, що роблю тепер з цім папером." І священик кинув шматки паперу на ніжуть. — „Пізнай-же мене нарешті! Я не жебраючий чернець, а претендент! Я хочу здобути не посілість, але державу."

Виважний погляд, який абат кинув при цім на банкіра, вразив цього так, що він виняв цигарку з уст. — „Цеж дуже велике слово!"

„Сідай тепер і слухай, що я маю на меті," промовив священик, поклав руки на спину і говорячи ходив по кімнаті, спиняючись під часу до часу перед банкіром, що дивувався йому.

„Цілий світ є тепер в нолозі і родить без перестанку мишей, бо леви не рішаються зявитися на світ. Всюди панує хаос, — у фінансах, в дипльоматії, в церкві, і кождий хаос, побільшує инший. Одна єдина людина, що бачить ясно, могла-б опанувати цей цілий хаос. Хто міг-би використати її не управу світом довірено дрянь в гартованих сурдутах! Тут ми маємо країну, провідники якої не знають, що вони мають почати з нею. Кличуть, але ніхто не приходить, хтілиб примусити, але не зважуються, давлять, а разом з тим бояться, і ця країна не знає навіть сама, що вона почне завтра, чи має вона здатися, провадити переговори, платити, чи хопитися за зброю, з яким з своїх ворогів вона має зачутися, проти кого їти з нозів, чи має ще чекати, чи полишити свою позицію, не знає, чи має вибухнути сміхом чи проклонами! Ця країна має один елемент, який стоїть між ворогуючими партіями — духовенство; і в цій країні церква володіє ще великим маєтком."

Фелікс наморщив чоло, бо він все ще не знав, як звести все це до купи.

„Що ти думаєш, мій сину," промовив священик, спиняючись раптом перед ним. „На що може числити чоловік, який прихилить до недосяжної державної ідеї з початку окремі околиці, тоді окремі кляси цієї країни? Не гадаєш ти, що для осягнення твоєї релігиозної в долині Бонди ніщо не могло би бути так сприятливим, як вірнопідданська депутація селян і священиків, яка прийшлаб з присягою вірности до міністра? Одна рука мів другу. Населення околиць, що приєднуються до державної ідеї треба нагородити. Розумієш ти, яку користь маєш ти з того?"

„Я починаю це розуміти."

„І що гадаєш ти, яке становище здобув би той чоловік, який привів би селянську світу також з цього краю до законодавства і інфлюю цеї країни до палати панів?"

Фелікс здивовано сплеснув руками. Це була його відповідь.

Священик почав знов ходити туди і сюди, тоді він сказав стискаючи уста: „Примас стара людина."

Фелікс відхилився цілком назад на канапі, ніби щоб бачити лежучи те, що він не міг бачити сидючи.

„Папа ще старший," пробурмотів священик.

Банкір подивився тепер з цебільшим здивованням на абата Самуеля.

„Дай репком почав пристрасно говорити.

„Чинники стоять при кермі, мій сину, карлики, і вони гадають, що вони можуть встояти проти цеї бурі. І якіж злиденні засоби вживають вони! Церква загрожує завалитися, а вони гадають, що можуть підтримати її старими сточеними підпорами. Бе остання година, а вони гадають, що можуть затримати кінець епілептичними прокляттями. Слухай, що я тобі скажу! Всі змагання італійського духовенства є лише свідоцтвом убожества. Воно підтримує престол святого Петра фенігами, в той час, як воно мало міліярди, які воно знов випустило з рук. Лише в Угорщині є ще церковне майно. Я знаю добре, що міністер, має в своїй шуфляді готовий законопроект, яким це майно має бути секуляризовано на користь держави. Треба лише маленького причинку, щоб Відень посварився з угорським духовенством. При чім Відень буде боротися виходячи з ліберальної точки погляду, а противникам лишиться антипатія світу. Для цього треба не багато. Дефіцит зростає, правительство знаходиться в тяжкім положенню. Лише трохи опозиції в Райхсраті, який уріже буджет, чи маленька війна — державна скарбниця порожня, одержать позичку неможливо — і, коли чорт голодний, він їсть мух'. А що, коли їх хтось випередить! Престол святого Петра в небезпеці. Угорська церква має вілке майно, але і воно загрожено. А колиб хтось здійснив ідею порятунку! — Станемо понад рухом! Будьмо більш патріотичні ніж таблябіри, більш дьяльні ніж міністри, більш ліберальні ніж революціонери: уратуймо угорське церковне майно від правительства і тим самим церкву від революції! Переведім на світовий ринок величезну позичку в сто міліонів на угорські церковні добра для порятунку трону святого Петра! Що гадаєш ти, чим міг би зробитися той чоловік, який доконав би це?"

„Всім!" пробелькотів Фелікс, захоплений цею фантазією і поцілував руку свому милому приятелюю.

„До цього великого діла я вибрав тебе, промовив священик і дав поцілувати собі руку. „Твоє Бондаварське підприємство потрібно, щоб ти одним щасливим ударом набув світову славу, щоб тебе називали разом з Штрусбергами, Перейрами, може також разом з Ротшільдами. Це є причина, чому я підтримую тебе при цім. Коли ти колись стоятимеш міцно, тоді я скажу тобі: Тепер подай мені твої плечі, щоб по них я поніз вгору!"

По цім откровенню Фелікс поринув у мріях. Перед його очима вже блищала богата позичка, і в блиску її високо на троні постать його милого приятеля.

(Дальше буде).

ДОСИТЬ!...

Досить ми падали
І ноги збивали
Об остре каміння,
Хранючи в борбі
Її неволі, доби —
Народнє сумління!

Досить ми карались,
І гинули, конали
У сірих тюрмах!
Досить ми тягались,
В підземлі повзались,
В пітьмі мов червак!

Досить ми кланялись!
Віками валялись
Згірдливим бабом!
Досить ми вичачались
До совіпнившались
Блискучим ярмом!

Зчорнілаб чаша
Від сліз брудних наших;
Вже повна у щерть!
Досить нам неволі!
Досить злої долі!
Катам нашим смерть!

Нам шляхом широким,
Прямим і гладоньким
Іти вже пора!
Буяти свобідним,
Над хмари побідним —
Нам летом орла!

Ну-ж шлях будувати,
Скелю розбивати!
При громі пісенним
Ну-ж, ми розганяти
Байдужість ламати
А злиде нам день!

П. Ковальчик.

Джерзи Сити, 17. червня, 1923.

ВЕСЕЛА БАНДУРА

Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівків до музичних інструментів і танців.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення посилати до:

"SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОСПІШНА ЇЗДА ДО БРЕМЕН

РЕГУЛЯРНИЙ відїзд що середи і суботи. Великі поспішні кораблі. Добрий харч і просторні кабіни з двома і чотирма ліжками. Зробіть Вашу їзду догідною кораблем Заучною Держави.

S. S. Pres. Fillmore Aug.14, Sept.18
S. S. Leviathan Aug.18, Sept.8
S. S. Pres. Harding Aug.21, Sept.22
S. S. Pres. Arthur Aug.25, Oct.2
S.S. Geo. Washington Sep. 1, Oct. 8
S. S. America ..... Sept. 11, Oct. 13
S.S. Pres. Roosevelt. Sept.15, Oct.22

Пишіть за інформациями відносно відїзду, цін і т. п. до:

UNITED STATES LINES

45 Broadway New York City
Агенти по всіх містах.
Managing Operators for U. S. SHIPPING BOARD

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФАРМИ!

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 110 акрів, сад, ліс, ріка пливе на фарму, 90 акрів засіяно збіжем, дім на 13 кімнат, 4 другі забудовання, 11 коров, бик, 2 коні, 250 курий і без потрібна машинерія. Доход у маслі $180 місячно. Ціна $4000, готівкою $1800.

Фарма 80 акрів, сад, ліс, пасовисько, решта засіяно збіжем, дім на 9 кімнат, 4 другі забудовання, 6 коров, кінь, 250 курий. Ціна $3100, готівкою $1200.

A. MIKROTT
1034 St. Marks Pl., E. 8th St.
NEW YORK CITY.

ФАРМА 67 АКРІВ, з того 50 акрів орної землі, а решта пасовисько і ліс, пасовисько чисте, дім на 7 кімнат, вода в домі, і другі забудовання, чистіюча студня з водою, добрі обори, 2 вола, 2 дійних коров, 2 ялівки, 2 коні, 400 курий, 2 безрогих, 2 вози, 1 віла і вся фармерська машинерія. Доход з молока $115.00 місячно, решта зрозуміє сестриця; 3 акри пшениці, 2 акрів вівса, 6 акрів кукурузи, 1 акер ріпчасти, 1 акер барабель, 4 акри запасної луки. Фарма 5 миль від міста, 10 миль від залізничої дороги і школи, єсть українська перков і 200 українських фамілій, як також і римо-кат. костел. Ціна за все $5,600, готівкою $2,500 а решта на догідні ріпчасти або оспрнюсь за реальність в місті. Приходить або пишіть до: **John Vasko, R. D. 5, Conneautville, Pa.** 87-88

ФАРМА 116 акрів 50 орного поля, решта грубні лес, пасовисько, фрукти, вода, забудовання, дім 7 кімнат, 2 другі забудовання, машинерія, 4 коров, 2 коні, 2 безрогих, 50 кур. Ціна $1900.00 $1000 акорд, решта на сплати $100.00 річно.

JACOB DROZENKO,
62 Broome St., Newark, N. J.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

10 акрів близько Аллентавн, Па., рекомендую для вас чемні: велика стайня 1 3, инших забудовань. На фарми знаходяться богато овочевих дерев, 10 коров, 4 коний, дріб і всі машини. Близько фарми є цементові млини де добре заробляють. Властитель мусить продати. Ціна $5.000

57 акрів близько міста, дім на 9 кімнат, 3 коров, 3 коні, 4 безрогі, дріб і потрібні знаряди. Ціна $6.000

42 акри, 7 миль від Аллентавн, Па., кімнатний дім на 9 кімнат, велика кам'яна стайня, 5 коров, 2 коні і богато дробу. Ціна $6.500

30 акрів близько Аллентавн, Па., цегловий дім на 8 кімнат, 5 коров, 2 коні, дріб і потрібні знаряди. Ціна $6,000

20 акрів близько міста. Ціна $2.300

По близькійформації звертайтесь до:

D. LARCOVICH,
1076 Fullerton Ave., 2 miles Bridge Ave.,
ALLENTOWN, PA. 88-90

УКРАЇНСЬКИЙ ХИРОПРАКТОР
ДР. АНДРЕЙ БОРАК
лічить виключно рідкі залежні недуги.
Що Його офіс: 219 East 10th Street.
Приймаємо: середа, суботи від 10. рано до 8. вечер. Неділя від 10. до 1.
Брукляни офіс: 583 Bedford Avenue (cor. Keap Street)
Вівторок, четвер, субота від 10. рано до 8. вечер.

Клим Поліщук.

„ПАНСЬКА ЖІНКА"

Із дніх українського життя Великої України.

(Докинчене).

IV.

Дні за днями, як лебеді. Падали сніги, кріпшали морози, кріпчали і встановлювалася зима. В хаті Заноза сумно. — Щодня плакала Оля і щодня тер Заноза снігом свого лоба. З ранку до вечера ходила вона сновією сумною, а вечером брала книжку, що дня їй Янтушенко з „Комсомольської" читальні приносив, і до півночі замірала над нею. Заноза в той час сидів з другого боку стола, курив цигарку і сердито заплюював на землю, або лежав на ліжку і чекаючи на неї, нмертельно нудився.

Часами їм обом хотілося щось поговорити, але коли тільки зачинали розмову, як уже на третьому слові робилися непорозумілими собі і обоє мовчаки позирали по кутках, наче ті дикі звірі, яких зачинили в тісну клітку.

— Ах, як би мені хотілося побувати в опері! — зітхнула раз голосно.

Він повільно підвів голову:

— Де?

— В театрі... Де грають і співають... — сказала йому.

— Н-н-ну!... простягнув він, позіхаючи. — От, як би водинвитись на такого, що цвяхи їсть! — подумав ковтаючи... Колись, як везли нас на румунський фронт, бачив такого в Одесі! Ловкий був, хуліган!...

Вона, осміхаючись, схилилася над книжкою, а він, почуваючи якусь дивну незручність, зупинився на половині слова й через хвилину зачав друге:

— Треба було-б капусти насікти на зиму, бо, лежачи в головках, геть загниє!...

Нехотячи, відривалася від книжки:

— Що таке?...

— Капусти, кажу, насікти...

— Як так, здивувалася.

— Так, як і всі люди! — відповів їй твердо.

Пильно дивлячись у його лице, наче він сказав якусь велику дурницю, знизала плечима:

— Капусти насікти?... Як-же се так?... Дивно!...

Він з хвилину напружено червонів, а потім раптово, схопився з місця.

— А-а-а... до сто чортів... смішки всякі, а їсти немачого... Жінка панська... — вибухнув роем жорстоко-гострих слів і вибіг з хати.

Оля кинула книжку на лаву й зайшлася гістеричним плачем... Коли-ж заспокоїлася, дала в дижку й загасила світло, а тоді почула, як тихо відчинилися двері, як увійшов їй, як роздягся й обережно поклався поруч неї. Мачоча від почуття й огиди, покірно приймала його залізні обійми і, сціпивши зубки, ждала їх кінця...

Так часом на селі на всі лади говорили й переговорювали. Казали, що — „а розума зійшов за своєю панською жінкою і по три дні сам нічого не їсть і худоби в хлівах не годує" Янтушенко, почувши такі балачки, хотів якось поговорити з ним, але не міг, бо Заноза саме тоді капусту квасив і сформився на очі показатися.

Василина ходила по селу і хвалилася:

— Не я буду, коли він не прийде до мене і в ноги не поклониться!...

А вечером, як робилося темно, прокрадалася на свое давне обійстя, навідувалася до худоби і, як що вона стояла перед порожніми холодами, — закладала пашу, щоб вистачило на цілу ніч, а сама йшла ще до вікна й довго-довго дивилася, як панська жінка читає свою книжку і як її чоловік думає свої думи.

Одного разу, коли вона тільки що підійшла під вікно, почула розмову:

— Час би тобі навчитися щось робити! — говорив він. — То-ж не сила моя самому одному на всі боки крутитися!

— І не кидайся! — почувся її голос.

— Як то так, не кидайся?! — спитав він.

— Наймичку найми! — сказала вона рівним голосом, знову схилюючись над книжкою.

Але тут сталося дивне щось. Наче божевільний, кинувся він до неї, вирвав з її рук книжку й закричав:

Ах, ти, к....!... Так ти хіба не знаєш, що в селянсько-робітничій державі повинні всі працювати?!...

У відповідь на се — протяжний зойк і часте:

— Ха-ха-ха!... Ха-ха-ха!... Хі-хі-хі!... Хо-хо-хо!...

Заноза схопився за голову й кинувся з хати. Василина шарпнулася від вікна й побігла дорогою, але не стигла зробити пару кроків, як проти неї став він.

— Хто тут? — спитався.

— Я! — відповіла Василина.

— Чого?...

— Худобі їсти давала... Не гинути-ж їй, голодній... — сказала й голос її задріжав.

Простягнув до неї руки:

— Ех, Василинко моя!...

— Дурень! — кинула йому жорстоко в лице й кинулася до воріт.

Він хотів було догнати її, але коло воріт став і знеможено сів на перелазі. Сидів і слухав, як десь далеко стихали швидкі кроки Василини і як гавкав на неї „комсомський" пес, якого знайшов десь Янтушенко і з любови до животних, зробив йому коло читальні буду, — а потім стало тихо і зродилися думи. Настійливо, як осінні мухи, обсіли вони його голову і зробили їй важкою, наче камінь. Що не дума, — біль шалений, що не гадка, — жах смертельний, від чого стало темне й загадкові очі і все нутро стало тривожно — непевним, як той лід на провесні, який от-от має розбитися й рушити з місця.

Сич на хаті пугукнув двічі і наче вдавився. Він здригнувся і тлянув на свою хату. Вікна були темні й чудні якісь.

— Спить... — прошептав і сам не знав, — нутром чи вустами.

Повільно підвівся, важкий-важкий. З хвилину стояв і начеб прислухувався. Потім як кидались у війську, зробив крок лівою ногою і рішучо пішов до хати.

Сонце викотилося ясне-ясне. Мороз аж тріщав, бо в день святого Миколая завжди так. Колись сей день великим святом був, а тепер — звичайний собі. Встали люди і, як і завжди, хто — туди, а хто — сюди все по господарству, коли тут звістка:

— „Комнезамож свою панську жінку задушив!...

І заворушилося село, як вулик. Покинули все, що робили, і бігом, до „Комнезаможевої" хати.

Приходить, дивляться і бачать:

— Лежить на ліжку, синя-синя... кажуть, — подушкою.

Самого „Комнезаможа" нема. Наказав себе арештувати і в „холодну" посадити, заки з міста слідча комісія прибуде.

Люди ходить, гомонять собі, в Василина бігає по обійстю та скаржиться:

— Бідна моя голоновько!... Що-ж я тепер водію?!...

І ніхто їй не дивується, бо всі знають, яка вона господиня і скілько-то попрацювала тут.

Було з полудня, коли приїхала слідча комісія, а з нею старі батько й мати небіжки. Спершу всього у хату зайшли члени комісії, а старих лише потиждні, як зробили своє діло. — Порізали, попоронили і труну склали.

— Ввійшли старі, глянули й заридали, кі діти:

— Чи на те ми тебе виховували й доглядали?!...

А та лежить собі у труні й ніче не до неї. Тільки одно змуче не лице мовчазно промовляло:

— То-ж для вас пішла я зз нього!...

Василина сюди й туди кидається:

— Не може-ж так вона в моїй хаті лежати!... Поможіть люди, добрі!...

— Ми, — не татари, — темним вечером справили похорон. Заправди в гринджом якісь „возові" коні й винесли на цвинтар. Ніхто крім грабарів та Янтушенка, не бачив того, як умліла на горбочку мерзлої зелі стара хвиля і як гриз свої руки старий батько.

Насилу спромігся Янтушенко забрати їх звідти. Коли вернувся в село, відізвала комісія й голова „Комнезаможа" з нею, бо його й справді таки арештували. Янтушенко захвилювався: жаль було йому небіжки, але й Занозин шкода. Заходився коло батьків і коло комісії, разом.

— Нічого робити, — каже, — тут психольоґія...

Слідчий мовчить, лікар усміхається, а батько й мати небіжки — ніщо й глухі.

Кожен жита дамо, щоб їсти було що... — продовжував Янтушенко, позирарючи на старих. — А в суд свідків пошлемо скільки треба буде... Складна справа... Болюча... Можна сказати, — нещастя...

Виладували ті самі гринджоли, на яких небіжку на цвинтар вивозили, посадили в них старих, а разом з ними корець жита поклали і сказали:

— Не згадуйте лихом!...

Поїхала комісія, поїхали й старі — батько й мати небіжки. Затихло село в хатах своїх і на вечерницях теревені правило:

— Хто ж тепер тій Василині бідній?... Сама одна зосталася, а господарство таке, що хоч кидай!

Василині справді було важко, але не від того, що сталося і що ще не скінчилося... Повна мовчазної тривоги щоденно рано й вечір молилася перед образами, — які влаштовни руками поставила на їх давне місце, — аби Бог простив йому хріхи його і щоб суд не дуже суворий був...

V.

Перед Різдвом самим судив його Ревтрибунал народний. Янтушенко свідком був і свідчив:

— Тут психольоґія... Можна сказати, — нещастя... Робітник і пані... Два протилежних характери... Хіба може бути вином?

Ревтрибунал зрозумів його і, одвоголосно, вирік:

— Не винен!...

Заноза, як сидів, так і зімлів. Узяли його під руки й повели просто в самі і тільки дзвонити зачали в морозному повітрі. Янтушенко, сидячи коло нього, говорив щось про Василину, образи в хаті і про все господарство його а він слухав і йому здавалося, що так святиться дивно-чудесний, казковий сон..

1923 з. 28 VI. м. Львів.

ПОСПІШНА ЇЗДА НА І З УКРАЇНИ

France... Aug. 22, Sep. 19, Oct. 10
Lafayette.. Sep. 1, Sep. 29, Nov. 10
La Savoie.. Sep. 8, Oct. 20, Nov. 24
Paris... Sep. 12, Oct. 3, Oct. 24

По всі дальші інформації голоситься до місцевого агента Французької Лінії або офісу компанії
19 STATE ST., NEW YORK CITY

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
воно перкин сь. Юрій
Говорить по українськи
Лічить успішно недуги нужди, мужчин і дітий.
Найновоздібніші електричні апарати.

Лікарьня канцелярія українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при співучасти лікарів спеціялістів, що недавно прибули з Европи.
91 ST. MARK'S PLACE
(8-на улиця, коло 1-ої Ейві)
Урядови години: від 12. до 2. і від 6. до 8. веч. Телефон: Dry Dock 5143

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ

в Північній Америці. Можемо в нашім складі дати власного виробу, а не здалекі з складів. Ціни скубане цілі і мох; на жадане висилемо пробки. Товар висилемо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи до фірми на адресу: **ALBERT STETZ, 135 Pennsylvania Street, Passaic, N. J.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПАРОХІЯ св. Арх. Михаїла в Нюй Гейвен, Конн. вопікує на посаду катихомного двоучителя, котрий би умів провадити відповідну парохіяльну школу, учити хор, давати представлення і концерти. Посада до обняття сейчас. Підпір після умови. Інтересовані звертають голосячись на адресу: **Karol Stasiak, 253 Chapel Street, New Haven, Conn.** 87-89

ПАРОХІЯ в Spring Valley, Ill. У-ва шукує двоучителя. Не мусить бути катихомний, тільки щоби розумів провадити школу з дітьми як також устроювати представлення. Інтересуючий зволить писати по відповідь до секретаря парохії на адресу: **Andrew Kushynski, Box 41, Spring Valley, Ill. Y.** 87-89

СТАРША ЖЕНЩИНА найде спосіб знайти при українській родині. Шановується їй для мал. дітий, гроші дітьми та поміч жінці в домашній роботі. Говоритися на адресу: **Walter Kostecki, 2008 Ash St., Philadelphia, Pa.** 85,87,89

CUNARD
ЧИ ВАШІ РОДИЧІ ЇДУТЬ ДО АМЕРИКИ?

Американський конзуль в Ріги пропонує тепер надійний на паспорти і віза на нову квоту. Кунард Лінія має найпоспішніші кораблі у світі. Пасажирам з інформацією Кунард Лінії не треба довго чекати на кораблі. Кунард має представників в Росії опікунчих пасажирами доставляючи їх впрост як на кораблі.

Кунард Лінія одинока з трема офісами на Україні.

В ХАРКОВІ, ул. Свердлова 53-55
В КИЇВІ, ул. МАРКСА 3.
ОДЕСА, ул. Ленін (Ріжельєвська)

ГРОШІ ДО СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ переслаються гарантуючи виплату в американських доларах **ЧЕРЕЗ ГОСБАНК**

Звертайтесь до корабельних аґентів або як:
CUNARD LINE
25 Broadway
New York

Українська Лікар С. КАУФМАН
хронічні внутрені слабости
111 EAST 7th ST., NE YORK
Приймає від 1. до 6.30 веч.
Новий офіс в Асторія, Л. Ай.
460 46th STREET, ASTORIA, L. I.
Приймає від 9.30 рано до 12. пол.
Telephone: Astoria 2572

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мужин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає ліцуцом безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Ейві
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9.-4. рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4013

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЖИН І ЖЕНЩИН
як лежні, шкірні, нерви, печінки, кишки і шкірні недуги, виселение нерви, ревматизм, острі нервові і хронічні недуги.
Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. а Irving Place
Години від 9 рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. вечер.

Tel. Stuyvesant 2007
ДР. МЕД. МУСІЯ КАДЕЦЬ
перенісся свій офіс на
215 SECOND AVE., NEW YORK
між 13. а 14 улицями
Приймає що дня від 9—12; 6—8
В неділю від 9—1.

25% ОПУСТУ!!!

СЛІДЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Се вже висловлений факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і матеріяльно, бо вони не жалкували гроші на піддержанє своєї літератури, не жалкували часу на читанє книжок, не боялись обовязку на просвіту потурби. Не дяк отже, що й підкласись висше від инших народів.

Нам треба пам'ятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у нас. Де-сьоге не запізно. Одначе сьоге не потребуємо зараз, а не завтра. На світі красше стане, єсли народ, котрий менше більше однакове стояти культурно і просвіти, то тоді один буде мусів другого рівно фантувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Інтервенція „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила багато для просвіти українського народу, що часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці поперають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі з Канади.

- Абу Касимові капці, арабська казка І. Франка 30
- Ад'ютант, і инші новелі, пол. О. Шевчук 20
- Аннунціата або дочка дебрів, оповідання з часів боїв між Европою і Ісламом Д. Ґ. Ґ. 20
- Американські тости. — Ковбок (казка). — Емігранти. — Дні нашої слави і недолі 15
- Архітектурні правила А. Чепіги (переробка В. Верхоглядо) 20
- Багаєв, Вашиєм, Нелемія, водорожні оповідання Сьвєн Гедіна, з ілюстрациями 75
- Бойко Ілля для української молодежи, переклав Ю. Сєдлецький, з 4 ілюстрациями, брош. 20, опр. 30
- Бойко Іван А. Крилов в пересіпках і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, переклюнко Б. Л. з ілюстрациями 20
- Бойко Іван де-ля Фонтена, переклав Л. Сєдлецький, брош. 20, опр. 30
- Бойко Іван Провідна Гибель, з портретом автора, переклюнко Б. Л. з ілюстрациями 20
- Бойко Ревіжні 10
- Бальзаковця й инші оповідання, із. Франка 25
- Бесіди з ребрами від старого і нового Завіта (сь образками), написані священиком О. Л. опр. 1.50
- Вовк, своє письмо старого і нового завіту, вовк русько-українського, переклад Д. Ю. Кулиняка, І. С. Лепицького і д-ра І. Пулюя, з нотог. оправ! 10.00
- Вже кінець, оповідання Ю. Винниченка 10
- Вишневий чобіток і инші оповідання 15
- Вишневий, сьвіжина студія і Жовтий оповідання, Мих. Яцкова 50
- Вогняні ... Ґ. Гаґґарда (2 ілюстрациї) 10